

ZKOUŠKA Z DĚJIN DĚJEPISECTVÍ:

- ústně: vybraný okruh z českého a světového dějepisectví
nebo
- písemně: test napříč okruhy českého a světového dějepisectví

Okruhy otázek ke zkoušce z českého dějepisectví.

- 1) České dějepisectví doby předhusitské. Legendistika. Klasické formy středověkého dějepisectví; kroniky, Kosmas. Pokračovatelé Kosmovi; Dalimilova kronika; Zbraslavská kronika; Kroniky doby Karla IV.
- 2) Historické spisování v době husitské Vavřinec z Březové, Petr z Mladoňovic, Bartošek z Drahonice, panoš Jaroslav, Eneáš Sylvius Piccolomini, Staré letopisy české aj.
- 3) Reformační a humanistické dějepisectví. Písař Bartoš, Václav Hájek, Prokop Lupáč, Bartoloměj Paprocký, Václav Březan, Mikuláš Dačický, Václav Budovec z Budova, Karel st. ze Žerotína aj.
- 4) České pobělohorské dějepisectví. Barokní historiografie. Emigrační proud (Pavel Stránský, Pavel Skála ze Zhoře, J. A. Komenský aj.). Domácí tvorba (Vilém Slavata, Bohuslav Balbín, Tomáš Pešina, Jan František Beckovský aj.)
- 5) Osvícenské dějepisectví. Gelasius Dobner, Mikuláš Adaukt Voigt, František Martin Pelcl, Josef Dobrovský, Ignác Cornova aj.
- 6) Romantické dějepisectví. „Národní obrození“, institucionalizace historické vědy, Časopis Národního muzea, František Palacký, Pavel Josef Šafařík, Jand Erazin Vocel, Karel Jaromír Erben aj.
- 7) Popisné (liberální a konzervativní) dějepisectví v 19. století. Pokračující institucionalizace vědy. Wáclav Wladivoj Tomek, Antonín Gindely, Josef Kalousek, Josef Emler aj.
- 8) 1. generace pozitivistického dějepisectví – zrození tzv. Gollovy školy. Pozitivismus, scientismus, historické časopisy, Historický spolek, Historický klub, Historický seminář na univerzitě, spor o Rukopisy, Jaroslav Goll, Antonín Rezek, Josef Emler, Konstantin Jireček aj.

- 9) Zrod české kulturní historie. Zikmund Winter, August Sedláček, Čeněk Zibrt. Časopis Český lid.
- 10) Významné osobnosti pozitivistického dějepisectví v Čechách a na Moravě. Josef Pekař, Josef Šusta, Kamil Krofta, Jaroslav Bidlo, Václav Chaloupecký, Zdeněk V. Tobolka, Václav Novotný, František Michálek Bartoš, Josef Dobiáš, Milada Paulová, Karel Stloukal, spor o smysl českých dějin, kolektivní díla (Dějiny lidstva, České dějiny), příklon k filosofii dějin (J. Werstadt, Jiřina Popelová, ozvuky díla T. G. Masaryka), hospodářské a sociální dějiny (B. Mendl, F. Kutnar), rozvoj regionálního dějepisectví – J. V. Šimák, F. Roubík, J. Muk, J. Klik, F. Teplý, tzv. rozumějící historiografie – Zdeněk Kalista, Bohdan Chudoba aj.
- 11) Zrod levicového dějepisectví za první republiky. Historická skupina. Historiografie v letech 1938-1948 – instrumentalizace dějin, II. sjezd čs. historiků.
- 12) Tendence vývoje české historiografie ve 2. polovině 20 století. Dogmatický marxismus, dějepisectví v 60. letech, tzv. normalizace, vývoj po roce 1989. Vybrané osobnosti českého dějepisectví 50. – 90. let (František Graus, Josef Macek, František Kavka, Václav Husa, Jaroslav Purš, Oldřich Říha, Arnošt Klíma, Jaroslav Charvát, Josef Kočí, Václav Král, Zdeněk Fiala, Josef Haubelt, Otto Urban, Jiří Spěváček, František Šmahel, Petr Čornej, Dušan Třeštík, Josef Janáček, Josef Polišenský, Jan Křen, Jan Havránek, Josef Petráň, Jaroslav Marek, Jiří Kořalka, Robert Kvaček, Miroslav Hroch, Jaroslav Pánek, Věra Olivová, Noemi Rejchrtová aj.)

Okruhy otázek ze světové historiografie:

- 1) Řecké dějepisectví.
- 2) Římské dějepisectví.
- 3) Raně středověké dějepisectví (na Západě a na Východě).
- 4) Počátky západoevropského dějepisectví (pověsti, legendy, anály; vrcholné období středověkého kronikářství).
- 5) Byzantské dějepisectví 7. – 12. století a ruské letopisy.
- 6) Dějepisectví 12. – 15. století (historiografie křížových výprav, světové kroniky a jejich pokračování, veršované kroniky v národních jazycích, městské kroniky).
- 7) Renesanční historiografie italská.
- 8) Renesanční historiografie zaalpská.
- 9) Luterská a kalvínská historiografie a historiografie ruská 15. – 18. století.

- 10) Historiografie 17. století; ideologické předpoklady, PVH, G. B. Vico.
- 11) Osvícenská historiografie (Francie, Anglie, Amerika).
- 12) Osvícenská historiografie (Německo, západní Slované, Rusko).
- 13) Historiografie 1. poloviny 19. století (romantické pojetí dějin, historická škola práva).
- 14) Liberální romantismus.
- 15) Hegelova filozofie dějin; francouzská škola, whigističtí historikové, němečtí a ruští liberální historikové.
- 16) Ranke a liberální historikové 2. pol. 19. století.
- 17) Světová historiografie 20. století v základních obrysech.

Literatura:

Kutnar, František – Marek, Jaroslav: *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*. Praha 1997.

August Sedláček a pomocné vědy historické. Mladá Vožice 1995.

Bouček, Jaroslav: *Jan Slavík*. Praha 2022.

Čornej, Petr: *Historici, historiografie a dějepis*. Praha, Karolinum 2016.

Goll, Jaroslav: *Vybrané spisy drobné* I. (Praha 1928). (zvl. stať **Dějiny a dějepis**).

Hanzal, Josef: *Cesty české historiografie 1945 – 1989*. Praha 1999.

Hanzal, Josef: *Josef Pekař – život a dílo*. Praha 2002.

Haubelt, Josef: *České osvícenství*. Praha 1986.

Havelka, Miloš (ed.): *Spor o smysl českých dějin 1895 – 1939*. Praha 1995.

Iggers Georg G.: *Historiografie 20. století*. Praha 2022.

J.V. Šimák a poslání regionální historiografie. Z Českého ráje a Podkrkonoší – supplementum 2, Semily 1996.

Jiroušek, Bohumil: *Antonín Rezek*. České Budějovice 2002.

Jiroušek, Bohumil: *Josef Kalousek. Historik v národní společnosti druhé poloviny 19. století*. Praha, ARSCI 2018.

Jiroušek, Bohumil a kolektiv: *Proměny diskursu české marxistické historiografie*. (Kapitoly z historiografie 20. století.) České Budějovice, Jihočeská univerzita 2008.

Johanides, Josef: *František Martin Pelcl*. Praha 1981.

- Kalista, Zdeněk: *Cesty historikova myšlení*. Praha 2002.
- Kořalka, Jiří: *František Palacký (1798 – 1876)*. Praha 1998.
- Kostlán, Antonín: *Druhý sjezd československých historiků a jeho místo ve vývoji českého dějepisectví v letech 1935 – 1948*. Praha 1993.
- Křesťan, Jiří: *Zdeněk Nejedlý*. Paseka 2013.
- Kučera, Jan P. – Rak Jiří: *Bohuslav Balbín a jeho místo v české kultuře*. Praha 1983.
- Kučera, Karel: *Historie a historici*. Praha, Univerzita Karlova 1992.
- Kudrna, Jaroslav: *Kapitoly z dějin historiografie a filozofie dějin*. Brno 1977.
- Lach, Jiří: *Josef Šusta a Dějiny lidstva*. Olomouc 2001.
- Mandelíčková, Monika: *Historie v exilu. Československá exilová historiografie v letech 1948-1989*. Olomouc 2017.
- Marek, Jaroslav: *Jaroslav Goll*. Praha 1991.
- Marek, Jaroslav: *O historismu a dějepisectví*. Praha 1992.
- Navrátil, Jan a kolektiv: *Dějepisectví. Přehled vývoje světové historiografie*. Olomouc 1969.
- Posledních padesát let české práce dějepisné. Soubor zpráv Jaroslava Golla o české literatuře historické vydaných v Revue Historique v letech 1878-1906 a souhrnná zpráva Josefa Šusty za léta 1905-1924*. Praha, Historický klub 1926.
- Pekař, Josef: *O smyslu českých dějin*. Praha 1990.
- Roubík, František: *Padesát let české vlastivědy*, ČSPS 48, 1940, s. 3-29.
- Štaif, Jiří: *Historici, dějiny a společnost. Historiografie v českých zemích od Palackého a jeho předchůdců po Gollovu školu 1790-1900, I.-II.*. Praha 1997.
- Šusta, Josef: *Dějepisectví. Jeho vývoj v oblasti vzdělanosti západní ve středověku a v době nové*. Praha 1946.
- Trapl, Miloslav: *František Matouš Klácel. Život a dílo*. Olomouc 1999.
- Vojtěch, Tomáš: *Česká historiografie a pozitivismus*. Praha 1984.
- Werstadt, Jaroslav: *Odkazy dějin a dějepisců*. Praha, Historický klub 1948.
- Zíbrt, Čeněk: *Kulturní historie*. Praha 1891.

Prameny k využití ve školním dějepisu:

- Čtení ze starých kronik a legend*. Praha 1974.
- Dalimilova kronika, pařížský zlomek latinského překladu*. Praha 2005.
- Daňhelka, Jiří: *Smil Flaška z Pardubic*. Nová rada, Praha 1950.

Heřmanský, František: *Čtení o Karlu IV. a jeho době*. Praha 1958.

Chaloupecký, Václav (ed.): *Na úsvitu křesťanství. Z naší literární tvorby románské v století IX. – XIII.* Praha 1942.

Kosmova kronika česká. Praha 1947.

Kožík, František: *Kronika života a vlády Karla IV., krále českého a císaře římského*. Praha 1981.

Kristiánova legenda. Praha 1978.

Dlask, Josef: *Paměti sedláka Josefa Dlaska*. Praha 1941.

Psellos, Michal: *Byzantské letopisy*. Praha 1982.

Staré letopisy české. Z rukopisu Křižovnického. Praha 1959.

Vašica, Josef (ed.): *Literární památky epochy velkomoravské*. Praha 1966.

Vavřinec z Březové. Husitská kronika. Praha 1954.

Vlastní životopis Karla IV. Praha 1949.

Edice korespondence:

Klik, Josef (ed.): *Listy úcty a přátelství. Vzájemná korespondence Jaroslava Golla a Josefa Pekaře*. Praha 1941.

Čechura, Jaroslav – Čechurová, Jana (edd.): *Korespondence Josefa Pekaře a Kamila Krofty*. Praha 1999.

Paměti:

Kalista, Zdeněk: *Po proudu života I.-II.* Brno 1997, 1996.

Polišenský, Josef: *Historik v měnícím se světě*. Praha 2001.

Šusta, Josef: *Léta dětství a jinošství*. Praha 1947.

Šusta, Josef: *Mladá léta učňovská a vandrovní*. Praha 1963.

Jubilejní publikace:

Bůžek, V. (ed.): *Dílo Josefa Petráně a současná historická věda*. Pocta Jihočeské univerzity českému historikovi. Praha, NLN 2020.

Historik a jeho dílo. Kniha věnovaná 80. výročí narození prof. PhDr. Miloše Trapla, CSc. Olomouc, Univerzita Palackého 2015.